

Altijd op zoek naar eten

Vlindervissen vallen op door hun prachtige patronen en hoge, platte vormen. Sommige zijn meesters in misleiding.

Met hun puntsnuitjes zoeken ze naar voedsel tussen het koraal. Steeds het koraal in en er weer uit. In tropisch water kom je overal vlindervissen tegen. Er zijn minstens 144 verschillende soorten. Ze hebben platte lichamen in een ronde vorm. Soms wordt het visje ook wel met een discus vergeleken en ze lijken wel keizervissen, waarvan ze ook familie zijn. Het grote verschil is dat de keizervissen een stekel hebben achter de kieuwspleet en vlindervissen niet. Vlindervissen kunnen tien tot twintig centimeter groot worden. Vaak zwemmen ze samen en als een "paartje" verdedigen ze fel hun gebied. Meestal blijven ze hun hele leven bij elkaar, dat is best bijzonder voor een vis. Andere vlindervissen zwemmen in hele scholen van dezelfde soort over het rif. Samen met de wimpelvis vormen ze de familie van de Chaetodontidae, dat "borstelvormige tanden" betekent. De visjes eten bij voorkeur koraalpoliepen en anemonen. Ze hebben geen stekels, maar patronen van verschillende kleuren zoals zwart, rood en oranje op een gele of witte achtergrond. Vaak hebben ze een donkere band over hun oog en/of een nep-oog (zwarte vlek) op hun achterlijf. Eventuele vijanden worden hiermee in verwarring gebracht. Door bij een aanval het nep-oog te volgen, worden ze in de verkeerde zwemrichting gelokt.

Elegant

De vlindervissen zijn de hele dag bezig met foerageren. Zonder moe te worden zoeken ze met hun lange, spitse snuitjes tussen de koralen en de rotsen, op zoek naar koraalpoliepen, wormen, kokerwormen en andere kleine ongewervelde dieren. Sommige soorten eten ook wel sponzen. Ze houden van tropisch tot subtropisch water dus het moet wel lekker warm zijn, het liefst tussen de 23 en 29 graden. Een voordeel van hun kleine maat en specifieke vorm (hun hoge en platte lichamen en doorlopende rugvinnen) is dat

ze zich makkelijk kunnen verstoppen in het koraal, wat niet alleen voedsel biedt maar ook bescherming. Sommige soorten hebben een extra lange bek. Die worden wel spitsnuit, langsnuif of pincetvis genoemd. Met hun ranke, slanke bouw zijn het elegante zwemmers. Schijnbaar moeiteloos glijden ze door het water. Ze zwemmen vaak alleen met hun borstvinnen en leggen daarbij grote afstanden af in hun woongebied. Het voortplantingsgedrag kan alleen tijdens de schemering worden waargenomen. Het paar zwemt dan naar het wateroppervlak. Het mannetje duwt het vrouwtje vervolgens meerdere malen in haar buik totdat ze haar kleine eitjes in het water loslaat en hij ze meteen kan bevruchten. Vlindervissen doen niet aan broedzorg. De eitjes worden onderdeel van het plankton en vormen zo weer voedsel voor andere dieren. De kleine babyvisjes vormen een harde buitenkant op hun lichaam ter bescherming. Zodra ze groter worden verdwijnen de beschermende platen weer. Hun vijanden zijn onder meer de rifbaarzen, murene en haaien.

De vlindervis komt voor in verschillende varianten. De wimpelvis is een vlindervis met een langere rugvin. Soms sleept de vin als een wimpel achter het visje aan. Hij wordt ook wel de "gewone wimpelvis" genoemd. De overheersende kleuren zijn zwart en wit waarbij de staart, borst- en aarsvinnen heldergeel van kleur zijn. De rugvin is lang en loopt spits uit. Dan is er nog de "bannerfish". In het Nederlands betekent dat gewoon weer "wimpelvis", maar het is toch net een andere vis. Ze hebben een hogere rug en hun kleuren zijn minder spectaculair: overwegend bruin en zwart met witte strepen. Deze soorten zijn niet zo brutaal als de andere vlindervissen. Ze zijn schuw en geneigd om snel in het rif weg te schieten, en zijn zo veel moeilijker te observeren.

Gestreepte vlindervis (*Chaetodon striatus*)

Deze vlindervis komt in het hele Caraïbische gebied voor. Het zijn bewoners van riffen tot een diepte van wel 55 meter. Het heeft een plat, schijfvormig lichaam en is duidelijk te herkennen aan de zwarte verticale strepen die ook over het oog lopen. Ze hebben zwarte borstvinnen op een zilverkleurig lichaam en een spitse snuit. Ter verdediging hebben ze wel twaalf rugvinstekels. De gestreepte vlindervis eet koraalpoliepen, wormen en eieren van schelpen. Ze doen ook aan poetsgedrag en pikken de parasieten van grotere vissen zoals baarzen en doktersvissen. Volwassen dieren doen zich te goeden aan wolven plankton. Ze kunnen twaalf tot zestien centimeter groot worden en in gevangenschap vijf tot zeven jaar oud. In het wild zijn ze vaak monogaam en blijven de paartjes bij elkaar. Paringsrituelen zijn lang en energiek tot aan achtervolgingen over het rif. Het vrouwtje laat ongeveer 4000 eieren los. Na een dag komen de eitjes al uit en gaan de larven naar de bodem van het rif. De jonge dieren zien er anders uit dan de volwassenen. Ze hebben een grote zwarte ring op hun lichaam met een donkere vlek in het midden, wat lijkt op een oog. Ook hebben ze een bruinachtige kleur. Die houden ze tot ze volwassen worden.

Maskerwimpelvis (*Zanclus cornutus*)

Een echte favoriet heb ik geloof ik niet, eigenlijk vind ik alle vlindervissen prachtig! Moet ik er toch eentje uitkiezen dan zal het de "Morish Idol" zijn. De maskerwimpelvis (zoals hij in het Nederlands heet) is een kleine, baars-achtige vis en de enige soort uit het geslacht *Zanclus*. De vis leeft gewoonlijk in tropische en subtropische riffen en lagunes in het Indo-Pacific gebied. Het visje heeft een langdurig larvestadium waarin het meedrijft in het plankton. Deze wimpelvis heeft een puntsnuit, een donkere band over het oog en de rugvin eindigt in een prachtige lange wimpel. Behalve de twee zwarte verticale banden zijn de andere kleuren wit en geel. Laat dit parmantige visje nou net geen echte vlindervis zijn. In een ver verleden hadden ze een gemeenschappelijke voorouder. Wat ze gemeen hebben met de vlindervissen is dat ze overdag eten en 's nachts rusten en dat ze ook paartjes vormen voor het leven.

Gele pincetvis (*Forcipiger flavissimus*)

Zoals de naam al doet vermoeden, heeft de gele pincetvis een lange snuit. Deze gebruiken ze om in de kieren en spleten van rotsen en koraalformaties te poeren, op zoek naar kleine ongewervelden. Hun dieet bestaat grotendeels uit kokerwormen. Het lichaam is knalgeel en de lange snuit is wit aan de onderkant. De bovenkant is zwart vanaf het oog. Op de top van hun aarsvin hebben ze een zwart vals oog. Hun staartvin is meestal transparant. Soms kunnen ze 22 centimeter lang worden. Je vindt ze van de Rode Zee en het Indo-Pacific gebied tot aan Hawaii.

Meestal blijven ze hun hele leven bij elkaar, dat is best bijzonder voor een vis.

Rode Zee wimpelvis (*Heniochus intermedius*)

De overheersende kleur van de Rode Zee wimpelvis is geel met twee brede, zwarte, diagonale strepen over het lijf. De witte rugvin is lang en loopt spits uit. Deze soort komt alleen voor in de Rode Zee en wordt ongeveer twintig centimeter lang. Met hun kleine snuitjes eten ze voornamelijk plankton, enkele soorten koraal, wormen, kleine kreeftachtigen en zakpijpen. De vis zwemt soms in paren en soms in scholen en is sterk territoriaal. Vaak verstoppen ze zich onder het tafelkoraal. Als je dichtbij komt, kan je goed de zwarte rand boven de ogen zien.

Pincetvis (*Chelmon rostratus*)

Met de lange snuit en het nep-oog op de rugvin voldoet deze vlindervis aan alle omschrijvingen. Het lichaam is smal en hoog. Ze zijn mooi van kleur met goudgele verticale strepen op een witte achtergrond. Hieraan ontleent het visje de Engelse naam "copperband butterflyfish". Je vindt ze in de Indo-Pacific en ze kunnen twintig centimeter groot worden. Ze houden van warm water met veel koraal en komen voor tot een diepte van 25 meter. Ze eten geen koraalpoliepen maar wel de kleine diertjes die in en op het koraal leven, zoals kreeftachtigen en kokerwormen. 's Nachts camoufleert de pincetvis zich met een aangepaste vlek-tekening die ervoor zorgt dat ze niet opvallen in het rif. In de paartijd vormen ze vaak een paartje. Aan het einde van de middag zwemmen ze naar de oppervlakte waarbij het vrouwtje haar eieren loslaat, zodat het mannetje die kan bevruchten. De bevruchte eieren drijven met de stroming in de zee. In uiterlijk en gedrag: het is de ultieme vlindervis.

